

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

PIÓROPUSZ

O J C Z Y S T Y – D O D A J
D O U L U B I O N Y C H

Co to PIÓROPUSZ zapewne wiecie, ale czy znacie jego historię?

PIÓROPUSZ – w znaczeniu ‘pęk piór noszony jako ozdoba głowy lub przypinany w tej funkcji do nakrycia głowy’ – znany i notowany jest w słownikach dopiero od drugiej połowy XIX w. Czyżby nigdy wcześniej na ziemiach polskich nie widziano PIÓROPUSZÓW (albo PIÓROPUSZY, jeśli nie lubicie końcówki -ów)? Ależ widziano, widziano, tyle że nikt ich tak nie nazywał... PIÓROPUSZ jest autorskim wynalazkiem Stanisława Staszica. To znaczy, nie on go zaprojektował i nie on stworzył pierwszy egzemplarz, ale onże – działacz i publicysta, ksiądz i wolnomularz, geograf i przyrodnik, pisarz i tłumacz – stworzył jego nazwę, a ściślej rzecz biorąc, taki rzeczownik utworzył jako tłumaczenie niemieckiego federbusch (feder ‘pióro’ + ‘busch ‘krzak’; obecnie: Federhaube ‘pióro’ + ‘czapka’). Staszic słusznie przeczuł, że zawarta w niemieckiej nazwie krzaczastość krzaka można przełożyć, wykorzystując semantykę czasownika PUSZYĆ, i utworzył słowo PIÓROPUSZ. Tak wprowadzony w 1788 r. do nauki i literatury PIÓROPUSZ odkryty został ponownie przez Samuela B. Lindego, który wciągnął go do swojego wiekopomnego słownika: „PIÓROPUSZ (...) puszyfte pióro do noszenia na głowie, kita” – i takie „pojedyncze” znaczenie miał też niegdyś PIÓROPUSZ.